

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE SINIFLARINDA ULAÇLARIN ÖĞRETİMİNE İLİŞKİN ÖNERİLER: -(Y)ARAK, -(Y)IP, -DIKTAN SONRA¹

Ekin ŞEN*

Emine OFLAZ KÖLEÇİ**

Tuğba TÜLÜ***

* Dokuz Eylül Üniversitesi, senekin@yahoo.com.tr

** Dokuz Eylül Üniversitesi, emine.oflaz@deu.edu.tr

*** Dokuz Eylül Üniversitesi, tugba.aks@gmail.com

ÖZET

Türkçede ulaçlar yantümce ile anatümce arasında neden, koşul, amaç, zamansal öncelik ve sonralık gibi anlam ilişkileri belirtmek için kullanılan dilbilgisel yapılardır. Birçok dilbilgisel bağlamda benzer işlevlerde görünen ulaçların Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde kullanılan ders malzemelerinde, bu yapıların kullanımsal ayrımlarının verilmesi de önem taşımaktadır. Bu çerçevede, alanyazında tarz, sıralılık bağlantısı ve yol açma gibi anlamsal ilişkileri sağladığı belirtilen -(y)ArAk ve -(y)Ip ulaçlarının; yine zamansal sıralılıkta “öncelik” anlamsal ilişkisini oluşturan -DIkTAn sonra ulacının, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilere öğretiminde sorunların çıkması olasıdır. Bu sorunlar da, sözü edilen bu yapıların bazı dilbilgisel bağlamlarda aynı/benzer işlevleri üstlenmelerinden kaynaklanmaktadır. Çalışmamızda, bu ulaçların farklı işlevlerinin örtük ve açık olarak sunulmasıyla elde edilen yazılı çalışmalardaki hatalar incelenmiştir. Sonuçta, 200 yazılı çalışmada çoğunlukla, bu ulaçların görüldüğü karmaşık tümcelerdeki eylemlerin anlamsal bütünlüğü, sıralılık bağlantısı ve tarz anlamsal ilişkilerinin kullanımında hatalar gözlemlenmiştir. Bu hataların giderilmesine yönelik açık dilbilgisel girdi sağlayan ne tür ders malzemeleri hazırlanabilir sorusuna yanıt aranacak ve bu ders malzemelerinin uygulanmasıyla çıkan verilerle önceki veriler karşılaştırılarak bir sonuca varılmaya çalışılacaktır.

Anahtar sözcükler: Ulaç, Karmaşık Tümceler, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Ders Malzemesi Geliştirme

SUGGESTIONS AIMED AT TEACHING GERUNDS IN TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE: -(Y)ARAK, -(Y)IP, -DIKTAN SONRA

ABSTRACT

Gerunds are used to express the semantic relations such as cause and effect, purpose and temporal sequence between matrix sentences and subclauses in Turkish. Pragmatic distinctions of gerunds that seem to have similar

¹ Bu makale 24-25 Nisan 2015 tarihleri arasında Belçika'nın Gent şehrinde yapılan 1. Uluslararası Türkçe Öğretimi Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

functions in many grammatical contexts should be explained in course materials in teaching Turkish as a foreign language.

In this framework, it is possible to meet some problems in teaching; -(y)ArAk and -(y)Ip that provide style, temporal sequence and cause relations; -DIktAn sonra that provides the meaning of priority in temporal sequence, to foreign students. Those problems arise from having the same/similar functions of these gerunds in some grammatical contexts.

In this study we have analysed the mistakes in essays after presenting the gerunds -(y)ArAk, -(y)Ip and -DIktAn sonra both in explicit and implicit ways. As a result of this analyse, mistakes were mostly observed in complex sentences that include these gerunds with semantic relations of style and temporal sequence, and semantic integrity of the verbs used, in 200 essays. It is aimed to suggest course materials that provide explicit grammatical input to recover those mistakes and the data from both the previous and recent course material applications will be compared.

Keywords: *Gerund, Complex Sentences, Teaching Turkish as a Foreign Language, Course Material*

1. GİRİŞ

Tümceler, yazılı ya da sözlü her türlü söylemde iletişimi sağlayan en önemli unsurlardan biridir. Bateman ve Rondhuis (1997: 1) ve Sanders ve Pander Maat (2006: 591)'de belirtildiği gibi, söylem gelişigüzel sıralanmış sözcülerden oluşan bir metin parçası değildir. Bir söylemi oluşturmak için kullanılan sözcüksel, dilbilgisel, anlamsal, biçimsel ve kullanımsal gibi birçok bileşeni belirli bir sıra içinde kullanırız. Söylemde yer alan her şey birbiriyle bağlantılıdır. Söylemi oluşturmak için gerekli unsurları bir düzen ve sıra içinde aktarmak gerekir. Çünkü konu ne olursa olsun, söylemde birbiriyle ilişkili olaylar aktarılır. Söylemde; gönderim, değiştirim, eksilti, bağlama, sözlüksel bağdaşıklık, dilbilgisel bağdaşıklık gibi ilişkiler önem taşır.

Ulaçlar da söylemi oluşturan önermeleri birbirine bağlayan, dilbilgisel bağdaşıklığı belirginleştiren, dilbilgisel yapılarıdır. Bu bakımdan ulaçlar, söylemde sözü edilen bağdaşıklık ilişkilerinin kurulmasına yardımcı olan, önermeler arasında zamansal ardışıklık, öncelik-sonralık, amaç, sebep-sonuç, koşul gibi anlam ilişkilerinin kurulmasında önemli bir yere sahip olan önermeleri bağlama aracıdır.

Ulaç eklerinin anlamsal özelliklerini artsüremli olarak irdeleyen Tekin (2000) ve Von Gabain (2000) çalışmalarında, bu ekler için herhangi bir sınıflandırma önermemekte, yalnızca bazılarının anlamlarını betimlemektedirler. Tekin (2000: 175-179) ve Von Gabain (2000: 84-121), -(y)Ip ulacının zamanda öncelik aktardığını söylemektedir.

Lewis (1967: 175-190), ulaç ekleri arasında herhangi bir ayırım ya da sınıflandırma yapmaksızın bu eklerin aktardıklarını anlamları sıralamıştır. Lewis'in açıklamalarına göre, -(y)Ip, tümceleri ve anlamıyla bağlar ve bu bağlaçla eşdeğerdir. -(y)ArAk karmaşık tümcede eşzamanlılık bildirir. -DIktAn sonra ulacı ise sonralık aktarır.

Kornfilt (1997: 69-76), Türkçede ulaç eklerinin ayrı anlam ilişkileri kurduğunu söylemektedir. -DIktAn sonra ulacının zaman ilişkilerini aktardığını, -(y)ArAk ulacının durum ilişkilerini aktardığını söyler.

Türkçede belirteç yantümcelerinin sözdizim ve anlam özelliklerini incelerken, ulaç ekleriyle farklı anlam ilişkilerinin aktarıldığına değinen Göksel ve Kerslake (2005: 399-418)'in çalışmalarında ise bağlama anlam ilişkisinin -(y)Ip ve -(y)ArAk ulaçlarıyla, tarz aktarımlarının -(y)ArAk ulacıyla sağlandığı yer almaktadır.

Çetintaş Yıldırım (2010) -(y)ArAk ulacını iki önermenin ikinci önerme için yapılış biçiminin sunulduğu tarz sözbilimsel yapıları içerisinde ele alarak Okula yürüyerek gittik. örneğini vermiştir. Buna göre okula gidiş biçimimiz yürümedir (2010: 166). Öte yandan -(y)ArAk ulacının zamansal çerçeve de sunabildiğini belirterek Mahkumlar en dıştaki duvardan atlayarak koşmaya başladılar. örneğini vermiştir. Buna göre koşmaya başlama eylemi duvardan atlama eyleminden sonra gerçekleşmektedir. Bu işlevlerin yanı sıra araştırmacıya göre -(y)ArAk ulacı tümcelerarası yol açma görevini de üstlenmektedir. Bu tablolardan esinlenerek bir de satışlara bakalım. tümcesinde tablolardan esinlenme satışlara bakmamıza yol açmaktadır (2010: 168)

Çetintaş Yıldırım (2010) -DIktAn sonra ulacını zaman aktaran ulaç ekleri arasında ele alarak sonralık anlamını aktardığını belirtmiştir: Her gün sahilde biraz yürüdükten sonra akşam vapuruna biniyorum (2010: 70). Bunun yanı sıra bu ulacın koşul yapısının kısıtlamalarını da karşıladığını belirterek Çalışma kurallarına uyduktan sonra Ahmet'i işten çıkarmayacağız. örneğini vermiştir (2010: 71). Araştırmacıya göre -(y)Ip üzerine yapılan çalışmalar bu ulacın birden çok bağdaşıklık ilişkisini belirginleştirdiğini göstermektedir. Buna göre -(y)Ip; Bebeğin gözlerini bantla kapatıp kuvöze koydular. (163) tümcesinde zamansal sıralanma; Karadeniz takası, Marmara'nın sütlüman suyunda nasıl su alıp battı, anlayamadık. tümcesinde neden sonuç; Bir dahaki derse verdiğim makaleyi okuyup gelin. Okumayanlar gelmesin. tümcesinde ise koşul anlamı oluşturmaktadır. (Aktaran Çetintaş Yıldırım, 2010: 164).

Önermelerin anlamsal, sözdizimsel gibi ölçütlere göre dilbilgisel olarak kabul edilen tümcelerin oluşturmaya yardımcı olan ulaçların önermeler arası bağdaşıklık sağlama için çeşitli görevlerde bulunduğu açıktır. Alanyazın taramalarında da görüldüğü gibi farklı ulaçların benzer işlevleri olabilmektedir.

Çetintaş Yıldırım (2010: 12) ulaçların benzer ve farklı özellikleri de göz önünde bulundurularak ayrımlara gidilmesi gerekliliğini temel sorun olarak ele almış ve bu sorunu çözmek için ulaçların kullanımında ayrıntılı bir kavramsal sınıflandırmanın yapılmasını temel alarak ulaçların söylem bağdaşıklığına nasıl katkıları olduğunu net bir biçimde ortaya koymaya çalışmış, ulaçların anlambilimsel işlevleri için bir sınıflandırma oluşturmuştur. Çetintaş Yıldırım (2010: 50), Türkçedeki ulaçların yedi ayrı zamansal ilişkiyi aktarmak için kullanıldığını, bu kullanımların zamansal ilişkileri belirginleştirdiğini söyler. Türkçedeki ulaçların belirginleştirdiği zamansal ilişkilerin, öncelik, sonralık, paralellik, içleme, karşılama, başlatma ve bitirme olduğuna yer verir.

Çalışma sürecinde öğrencilere ulaçların işlevlerine ilişkin açık bilgi sunabilmek amacıyla Çetintaş Yıldırım (2010)'ın yapmış olduğu sınıflandırma incelenmiş ve bu tez çalışmasında belirtilen işlevleri sağlayacak paralel tümce örnekleri oluşturulmuştur.

Bu çalışmanın amacı Türkçenin yabancı dil olarak öğretildiği sınıflarda -(y)Ip, -(y)ArAk ve -DIktAn sonra ulaçlarının işlevlerinin açık ve örtük sunumları sonrasında elde edilen verilerin karşılaştırılmasıdır. Buna bağlı olarak da olası hataların azaltılmasında neler yapılabileceğine ilişkin öneriler sunmaktır.

2. YÖNTEM

Bu amaçla Dokuz Eylül Üniversitesi Dil Eğitimi Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen A2 sonu, B1 başı düzeyindeki 100 öğrenciye iki yazma uygulaması yapılmıştır. Birinci uygulama öğrencilere ulaçların işlevlerine ilişkin örtük dilbilgisi girdisi sonrasında, ikinci uygulama ise açık dilbilgisi girdisi verilerek uygulama gerçekleştirilmiştir. Her iki uygulamada da 5 dakikalık aynı animasyon filmi izletilmiş ve animasyon filminde gördüklerini anlatmaları istenmiştir. Bu uygulamalar sonucunda ilgili ulaçların kullanımları incelenmiş, elde edilen metinlerdeki belirteç işlevli yan tümcelere sözdizimsel çözümleme ile hata çözümlemeleri yapılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde ilgili ulaçların hem kullanım sıklığı hem de doğru ve hatalı kullanım oranları inceleme kapsamında tutulmuştur. Her bir ulacın kullanım sıklığı, doğru ve hatalı kullanımları hesaplanarak her iki uygulamadan elde edilen veriler karşılaştırılmıştır.

Hataların sebeplerinin kişisel ve psikolojik etmenlere göre değişken olabileceği göz önünde tutulmuş, daha genel ve sık yapılan hatalara odaklanılarak olası yorumlar yapılmıştır.

3. BULGULAR

Çalışmanın amacı doğrultusunda yapılan her iki uygulamanın sonuçları tablolarda gösterilerek yorumlanmıştır.

3.1 Birinci Uygulama

Birinci uygulama sonucunda elde edilen veriler aşağıdaki gibidir.

Tablo 1: Birinci Uygulama Sonuçları (A2 Sınavı)

Toplam Kağıt: 100 (21 kişi hiç ulaç kullanmamıştır.)	Toplam Kullanım: 464
Toplam -(y)ArAk: 152	Doğru Kullanım:142 Yanlış Kullanım:10
Toplam -(y)Ip:198	Doğru Kullanım:183 Yanlış Kullanım:15
Toplam -DIktAn sonra:114	Doğru Kullanım:99 Yanlış Kullanım:15
Toplam Kaçınma: 21	

Tablo 1'de görüldüğü üzere -(y)ArAk ulacı 142 doğru, 10 hatalı olmak üzere toplam 152 defa; -(y)Ip ulacı 183 doğru, 15 hatalı olmak üzere toplam 198 defa; -DIktAn sonra ulacı 99 doğru, 15 hatalı olmak üzere toplam 114 kez kullanılmıştır. 100 öğrencide 21 öğrenci ulaç kullanımından kaçınmış, bu uygulamada toplam 464 ulacın kullanıldığı gözlemlenmiştir.

3.2 İkinci Uygulama

Birinci uygulamadan önce ilgili ulaçların işlevleri öğrenciye örtük bir biçimde verilmiştir. Öğrencilere ulaçların işlevlerine yönelik açık dilbilgisel girdi sunulduktan sonra ikinci uygulama yapılmıştır. Sözü edilen açık dilbilgisel girdi bu ulaçların sağladığı her bir işlevi karşılayan uygun tümceleri içermiştir. Açık dilbilgisel girdi sunumu Ek-1'deki gibidir.

İkinci uygulama sonuçları:

Tablo 2: İkinci Uygulama Sonuçları

Toplam Kağıt: 82 (7 kişi hiç ulaç Toplam Kullanım:530 kullanmamıştır.)		
Toplam –(y)ArAk: 178	Doğru Kullanım: 143	Yanlış Kullanım: 35
Toplam –(y)İp: 269	Doğru Kullanım: 236	Yanlış Kullanım: 33
Toplam –DiktAn sonra: 83	Doğru Kullanım: 76	Yanlış Kullanım: 7
Toplam Kaçınma: 7		

Tablo 2’de görüldüğü üzere –(y)ArAk ulacı 143 doğru, 35 hatalı olmak üzere toplam 178 defa; –(y)İp ulacı 236 doğru, 33 hatalı olmak üzere 269 defa; –DiktAn sonra ulacı ise 76 doğru, 7 hatalı olmak üzere toplam 83 defa kullanılmıştır. 100 öğrencide 7 öğrenci ulaç kullanımından kaçınmış, bu uygulamada toplam 530 ulacın kullanıldığı gözlemlenmiştir.

Çalışmanın sonraki aşamasında –(y)İp, –(y)ArAk ve –DiktAn sonra ulaçlarının işlevlerinin açık ve örtük sunumları sonrasında yapılan uygulamalar sonucunda elde edilen veriler öncelikle başarı oranı buna bağlı olarak da hatalar kapsamında irdelenmiştir. Sonuçta;

- –(y)İp ve –(y)ArAk ulaçlarının kullanımının başarı oranının düştüğü, –DiktAn sonra ulacının kullanımındaki başarı oranının ise arttığı gözlemlenmiştir.
- Ayrıca birinci uygulama ve ikinci uygulamada tüm ulaçların kullanımında yapılan hatalardaki farklılıklar çalışmamızı ulaçların işlevleri ve onların sunulma biçimi ve sunulma sırasına odaklanılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Çalışmanın sonraki aşamasında her iki uygulamada yapılan hatalar aşağıda örneklenmiştir:

Tablo 3: Birinci Uygulamadan Hata Örnekleri

–(y)ArAk	–(y)İp	–DiktAn sonra
*Bebek oyuncuğı kovalayarak düştü.	*Oyuncak koşup döndü.	*O koşuktan sonra düştü.
*Bebek oyuncuğı sallayarak aldı.	*Oyuncak gelip yere düşüyor.	*Gördükten sonra korktu.

–(y)ArAk ulacı için birinci uygulamada gözlemlenen hatalar iki ayrı bölümde ele alınabilir. Örneğin; *Bebek oyuncuğı kovalayarak düştü. tümcesi –(y)ArAk ulacını iki önermenin aynı anda gerçekleştiği durumu ifade etmek için kullanması ya da her iki önermenin de eylemlerin anlamsal olarak içeriğini kavrayamamasından kaynaklanmış olabileceği düşünülmektedir. Diğer olasılık ise öğrencinin düş- eyleminin tarzını belirtmek için kovala- eylemini kullanmış olmasıdır. Bir diğer hata ise *Bebek oyuncuğı sallayarak aldı.* tümcesinde öğrencinin sözdizimsel bir hata yaparak iki önermenin eylemlerinin dizilişini karıştırmaları olarak değerlendirilebilir.

Birinci uygulama $-(y)Ip$ ulacı için görülen hatalar için de şunlar söylenebilir: **Oyuncak koşup döndü.* tümcesinde $-(y)Ip$ ulacı birinci önermenin eyleminin tamamlanması ölçütünü içerirken öğrenci bu ölçütü bu kullanımda göz ardı etmiştir. Başka bir olasılık da öğrencinin bu tümcede $-(y)Ip$ ulacını iki önermenin eyleminin aynı anda gerçekleştiğini ifade etmek için *-ken* ulacı yerine kullanmış olması olabilir. **Oyuncak gelip yere düşüyor.* tümcesinde *düş-* eyleminin *gel-* eyleminden anlamsal olarak bağımsız olması ve *düş-* eylemi *gel-* eyleminin bir sonucu olamayacağı için tümce dilbilgisi dışı olarak kabul edilmiştir.

-DiktAn sonra ulacı için gözlemlenen **O koşuktan sonra düştü.* tümcesindeki hata ise öğrencinin bu ulacı kullanmak için birinci önermenin tamamlanmış olması ölçütünü göz ardı etmesinin bir sonucudur. Başka bir deyişle *koş-* ve *düş-* eylemleri art arda gerçekleşen ve birbirinin sonucu olan iki eylemdir ve bu ulacı kullanabilmek için birinci önermenin eyleminin tamamlanmış olması gerekmektedir. **Gördükten sonra korktu.* tümcesinde de aynı durum söz konusudur.

Özetle, $-(y)ArAk$ ulacı için yapılan hatalar önerme eylemlerinin anlamsal ve içeriksel özelliklerini kavrayamama ve önerme eylemlerinin dizilişinde yapılan hatalar olarak genellenebilir. $-(y)Ip$ ulacı için ise bu ulacın kullanılması için öngörülen birinci önermenin eyleminin tamamlanmış olması ölçütü ve yine önerme eylemlerinin anlamsal ve içeriksel özelliklerini kavrayamama olarak değerlendirilebilir. *-DiktAn sonra* ulacının kullanımındaki hatalar ise temelde bu ulacın kullanımı için öngörülen birinci önerme eyleminin tamamlanmış olması ölçütünün göz ardı edilmesidir.

Aşağıdaki tabloda ikinci uygulama sonucu karşılaşılan hata örnekleri örneklendirilmiştir:

Tablo 4: İkinci Uygulamadan Hata Örnekleri

$-(y)ArAk$	$-(y)Ip$	<i>-DiktAn sonra</i>
*Oyuncak etrafına bakarak bir bebek odaya girdi.	* Diğer oyuncaklar orada titreyip toplantı var.	*Kutuda kaldıktan sonra yatağın altında saklandı.
*Bebek oyuncuğu kovalayarak düştü.	*Oyuncaktan bebekten bebek oyuncuğu takip etmeye başladı.	* Gördükten sonra korktu.
*Bebek oyuncuğu sallayarak aldı.	*Bu bebeğin dikkatini çekip o oyuncuğu kovalar.	*Bebek gidiyor. Gittikten sonra bebek kırmızı oyuncuğu sallıyor.
*Tüm çevresine bakarak merak etti.		

İkinci uygulamada gözlemlenen hata örneklerine bakıldığında $-(y)ArAk$ ulacının kullanıldığı **Oyuncak etrafa bakarak bir bebek odaya girdi.* tümcesinde de olduğu gibi öğrencinin özne-yüklem uyumunu sağlayamadığı görülmektedir. Bunun yanında **Bebek oyuncuğu sallayarak aldı.* tümcesinde ise öğrencinin önerme sırasını uygun kullanamadığı yani *Oyuncağı alarak salladı.* yerine **Oyuncağı sallayarak aldı.* şeklinde kullandığı görülmüştür. Bir diğer hata ise birinci uygulamada gözlemlediğimiz hatanın aynısıdır. **Bebek oyuncuğu kovalayarak düştü.* hatalı kullanımı ikinci uygulamada da ortaya çıkmıştır. Böylelikle $-(y)ArAk$ ulacının kullanımı için yapılan hataların ikinci uygulamada daha çok sözdizimsel boyutta olduğu söylenebilir.

-(y)Ip ulacı için yapılan *Diğer oyuncak orada titreyip orada toplantı var. hatalı kullanımı farklı özneleri içeren önermeleri -(y)Ip ulacı ile bağlamalarından kaynaklanmaktadır. Birinci önermenin öznesi diğer oyuncaklar, ikinci önermenin öznesi “toplantı”dır. *Oyuncak bebekten kaçıp bebek oyuncuğu takip etmeye başladı. , *Bu bebeğin dikkatini çekip o bebeği kovalar. tümceleri de diğer hataya koşut olarak farklı özneleri içeren önermeleri -(y)Ip ulacı ile bağlamalarından kaynaklanmakta ve bu yönüyle sözdizimsel boyutta kalmaktadır.

-DIktAn sonra ulacı için yapılan hatalara bakıldığında *Kutuda kaldıktan sonra yatağın altında saklandı. ve *Bebek gidiyor, gittikten sonra bebek kırmızı oyuncuğu sallıyor. tümcelerinde öğrencilerin -DIktAn sonra ulacı ile bağladıkları önermelerin birbirinden anlamsal içerik açısından bağımsız olduğu görülmektedir. Bu da öğrencilerin bu tümcelerde iki önerme arasında geçen olası eylemleri sildikleri sonucuna varmamızı sağlamaktadır. Yani oyuncuğun kutuda kaldıktan sonra yatağın altında saklanması için öncelikle kutudan çıkmış olması önvarsayılmaktadır. Aynı şekilde bebeğin bir nesneyi sallaması ile bir yere gitmesi eylemleri arasında öncelikle o nesneye ulaşmış olması gerekmektedir. Bu hatalardan farklı olmak üzere *Gördükten sonra korktu. kullanımında gör- eylemi ile kork- eylemi ilişkisi mantıksal olarak çok fazla zaman gerektirmiyor olmasına rağmen öğrenci biri diğerinin bir sonucu olan ve kesişen bu iki zihinsel eylemi -DIktAn sonra ile bağlamıştır.

Özetle, ikinci uygulamadaki hataların -(y)ArAk ulacı için hem sözdizimsel hem de anlamsal boyutta olduğu görülmektedir. -(y)Ip ulacı için yapılan hataların tümünün sözdizimsel boyutta olduğu gözlemlenmektedir. -DIktAn sonra ulacı için ikinci uygulamada yapılan hatalar öğrencilerin iki eylem arasında geçen olası eylemleri silmeleri sonucu aralarında gerektirim ilişkisi bulunmayan iki bağımsız eylemi bu ulaçla bağlamaları şeklinde görülmektedir. Bunun yanı sıra öğrenciler zamansal olarak kesişen iki eylemi biri diğeri tamamlandıktan sonra gerçekleşmiyor gibi kullanarak hatalı kullanım sergilemişlerdir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Birinci ve ikinci uygulamada ortaya çıkan hata analizi şu biçimdedir:

Tablo 5: Uygulamalarda Ortaya Çıkan Hatalar

Birinci Uygulama	İkinci Uygulama
-(y)ArAk Hataları	-(y)ArAk Hataları
<ul style="list-style-type: none"> İşlevsel hata Önermelerin dizilişi 	<ul style="list-style-type: none"> İşlevsel hata Önermelerin dizilişi
-(y)Ip Hataları	-(y)Ip Hataları
<ul style="list-style-type: none"> İşlevsel hata 	<ul style="list-style-type: none"> Uyum hatası Önermelerin dizilişi
-DIktAn sonra Hataları	-DIktAn sonra Hataları
<ul style="list-style-type: none"> İşlevsel Hata (eylemin anlamsal içeriği) 	<ul style="list-style-type: none"> İşlevsel hata

Tabloda da görüldüğü üzere, -(y)ArAk ulacı için yapılan hatalar her iki uygulama sonucunda da işlevsel ve önermelerin dizilişi düzeylerinde gözlemlenmektedir. Bu ulaca koşut olarak -DIktAn sonra ulacının kullanımında yapılan hatalar da her iki uygulamada işlevsel hata özelliği taşımaktadır. -(y)Ip ulacı için yapılan

hatalar ise ikinci uygulamada işlevsel düzeyden çıkıp sözdizimsel düzeyde kalmıştır. Bu durumda -(y)Ip ulacının işlevinin ediniminin diğer ulaçlara göre daha hızlı gerçekleştiğinden söz edilebilir. Fakat kesin sonuçlara varılabilmesi için Türkçeyi hem yabancı dil olarak öğrenen hem de anadili olarak edinen bireylerle daha kapsamlı çalışmalar yapılmalıdır.

Bu noktada, bu ulaçların öğretilmesinde kullanılan ders malzemelerinin, bu yapıların anlamsal ayrımlarının farkındalığını öğrenciye sağlayabilecek farklı anlamsal içerikli eylemlerin kullanıldığı çeşitli dilbilgisel bağlamları içermesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra bu ulaçların öğretilme sırasının belirlenebilmesi için bu yapıların öncelikle anadili konuşucularındaki edinim sırasının ortaya koyulması gerekliliği açıktır. Anadili konuşucuları ile yapılacak olan uzun soluklu edinim sırası çalışmalarının sonuçları yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında ulaçların öğretilmesi sorununa çözüm önerileri getirecektir.

KAYNAKLAR

- Adalı, O. (2004). *Türkiye Türkçesinde Biçimbirimler*. İstanbul: Papatya
- Çetintaş Yıldırım, F. (2004). *The Syntactic and Semantic Analysis of Turkish Temporal Converbs*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin: Mersin Üniversitesi
- Çetintaş Yıldırım, F. (2005a). Türkçede Zaman Anlatan Ulaçların Görünüş Özellikleri. *Mersin Üniversitesi Dil ve Edebiyat Dergisi*, 2(1), 51-62.
- Çetintaş Yıldırım, F. (2005b) Türkçede Zaman Anlatan Ulaç Yan Tümceleri Arasındaki Anlam Örtüşmeleri. İçinde, Ergenç, İ. ve diğerleri (Ed.). *Dilbilim İncelemeleri* (s. 340-350). Ankara: Doğan yayıncılık.
- Çetintaş Yıldırım, F. (2010). *Türkçede Belirteç Tümcecikleri: Sözbilimsel Yapı Çözümlemesi Çerçevesinde Bir Sınıflandırma Örneği*. Ankara Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi: Ankara.
- Erguvanlı Taylan, E. (1993). Türkçede –Dık Ekinin Yantümcelerdeki İşlevi Üzerine. İçinde, *Dilbilim Araştırmaları*, 1993, 161-171.
- Erguvanlı Taylan, E. (2001). On the Relation between Temporal/Aspectual Adverbs and the Verb Form in Turkish. İçinde, Erguvanlı Taylan, E. (Ed.). *The Verb in Turkish* (s. 97-128). Amsterdam: John Benjamins
- Erkman-Akerson, F. (1993). Türkçede Eş İşlevli Dilbilgisel Yapıların Kullanım Değerleri-Ortaçlı ve Koşullu Yapılar. İçinde, İmer, K. ve Uzun, N. E. (Ed.). *VII. Dilbilim Kurultayı Bildirileri* (s. 95-103). Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Erkman-Akerson, F. (2000). “-ErEk” Niteleme Yan Tümcesi Yönetebilir mi? İçinde, Özsoy, S. ve Erguvanlı Taylan, E. (Ed.). *XIII. Dilbilim Kurultayı Bildirileri* (s. 47-54). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi
- Gencan, T. N. (2001). *Dilbilgisi*. Ankara: Ayraç.
- Göksel, A. ve Kerslake, C. (2005). *Turkish: A Comprehensive Grammar*. New York: Routledge

Günay, V. D., Uzdu Yıldız, F. ve Yıldız, İ. (2014). *Biçimbirimler: Türetim ve İşletim Ardıllarının Sözlü Dildeki Kullanım Sıklığı*. Papatya Yayıncılık: İstanbul.

Hengirmen, M. (1998). *Türkçe Dilbilgisi*. Ankara: Engin.

Kornfilt, J. (1997). *Turkish*. London: Routledge

Lewis, G. L. (1967). *Turkish Grammar*. Oxford: Oxford University Press.